Hvirring Sogns Lokalhistoriske Forening

Nyhedsbrev nr. 17 februar 2020

Til medlemmerne i vores forening

Vi er igen på gaden med et *"nyhedsbrev"*. Ordet sættes her i kursiv og citationstegn, fordi vores historier jo af princip ikke er nye, men gamle. Vi graver gode gamle historier frem. De bliver os overdraget fra borgere her i Hvirring Sogn – tak for det.

Husk generalforsamlingen torsdag 20. februar 2020 klokken 19.00 efterfulgt af en kop kaffe.

Derefter vil Karl Christiansen fortælle om den historiske skat, der ligger i de mange luftfotografier, vi finder under "Danmark set fra luften".

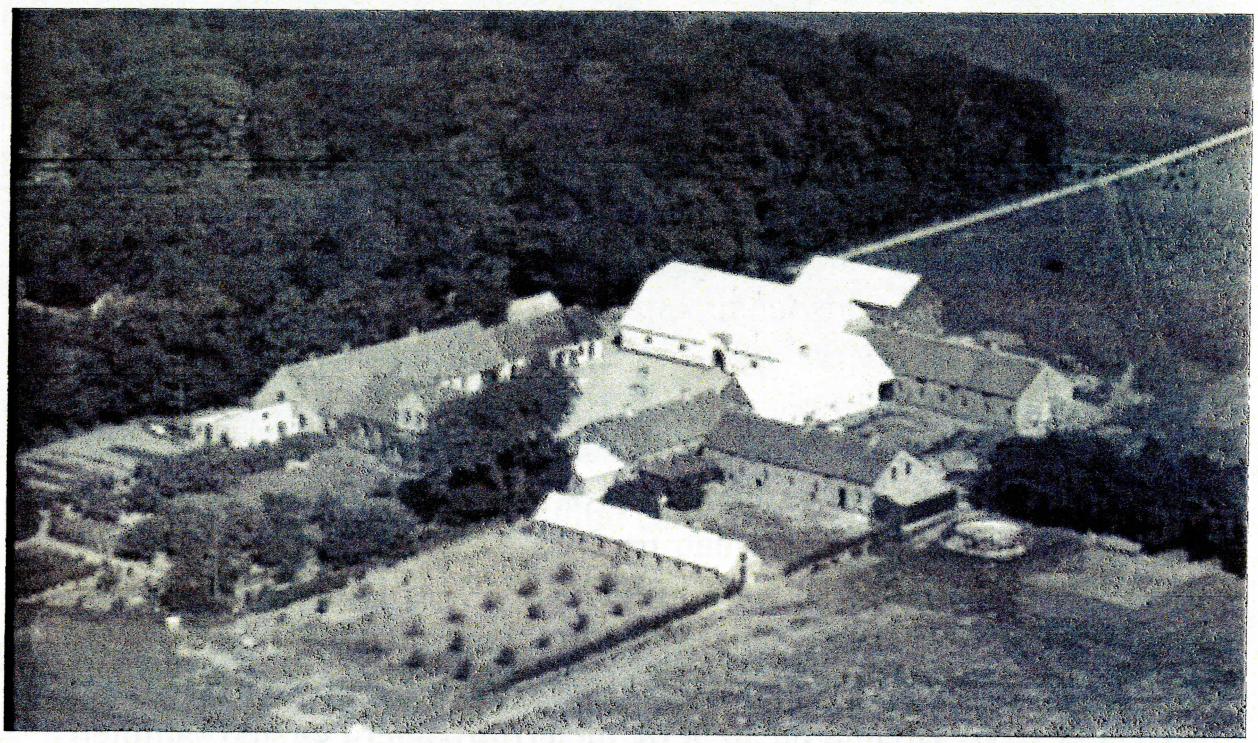

Dette nummer handler om Rosenlunds historie – ikke hele historien, men brudstykker af den. Billedet herunder viser gården, som den så ud i 1952.

I 1788 bliver stavnsbåndet ophævet.
I 1792 bliver bønderne i Hvirring derfor selvejere. De havde tidligere været fæstere under Rask Hovedgård, og senere under Bjerregård i Aale. Claus Glambek ejede blandt andet Rask Hovedgård og dermed gårdene i Hvirring Sogn og Bjerregård i Aale frem sin død i 1591, hvorefter hans døtre arvede hver sin gård. Herefter kom fæstebønderne fra Hvirring til at høre under Bjerregård.

I 1833 flytter Johan Peter Frich ind på Rosenlund. Han købte, hvad der den gang var en almindelig gård af Thyge Nyegaard. Gården har matrikelnr. 11. Den var udflyttet fra Hvirring by og blev placeret, hvor nogle af gårdens bygninger ligger i dag. Familien Frich kom fra Bolund ved Nim. Johan Frich fik 4 børn. En af dem startede Frich`s fabrikker med blandt andet lokomotivfabrikken i Århus. Samtidig med købet af Rosenlund opkøbte Frich flere ejendomme, hvoraf nogle tilsyneladende ikke var blevet udflyttet fra Hvirring By. De opkøbte ejendomme havde været på andre hænder, inden Frich opkøbte dem.

I 1836 dør Beckmann, som er den tidligere præst i Hvirring. Han havde giftet sig til Rask Hovedgård, men af økonomiske grunde måtte han bortforpagte den og blev så præst i Rårup i en hel del år. I 1837 køber Frich så Rask Hovedgård for 35.000 rigsdaler sølv, men sælger den igen allerede i 1839 for 45.000 rigsdaler sølv – en stor fortjeneste.
Johan Peter Frich er jurist og forligsmægler - en slags dommer. Han optræder tit, hvor der bliver handlet ejendomme, og har flere betroede hverv. Frich har på et tidspunkt lånt et stort beløb i nationalbanken. *Gætter på, at de penge, han tjente på handelen med Rask Hovedgård, blev brugt til at bygge Rosenlund for.*

I 1857 sælger Frich så Rosenlund til prokurator C.R. Busch. I følge realregistret sælger J P. Frich matr.nr. 11-a, 12-a, 26-a, 33 og 10-h til Busch. Hans hustru hedder J. Cathrine Busch. Selv køber Frich en større gård – Havreballegaard - i Tåning ved Skanderborg. Den 4. april 1865 forpagtes Rosenlund af Kammerråd H. W. Bremer. Iflg. Nygaards notater fra 1834 er H.W. Bremer da 30 år og mejeriforpagter i Ørsted sammen med sin hustru Dortea Abrahamsen på 22 år og deres datter Emma Elisabet

på 2 år. De har en husjomfru, en barnepige, en møllersvend samt 11 andre tjenestefolk.

H.W. Bremer har ejet Urup ved Østbirk. Den købte han for 42.000 rigsdaler i 1844. I 1863 sælger han Urup igen for 68.000 rigsdaler.
Der var mejeridrift på Rosenlund allerede før andelsmejerierne kom.

I 1867 den 18. januar køber H.W. Bremer, Rosenlund af enken, J. Cathrine Busch. Den 8. juni 1886 dør H.W. Bremer, og så står hans enke på 82 år som ejer af Rosenlund.
Samme år i 1886 køber svigersønnen - Ludvig Vilhelm Sieck - Rosenlund.

Rosenlund ca. 1900.

Iflg. kirkebogen for Østbirk Kirke er præstegårdsforpagter Ludvig Vilhelm Teodor Sieck på 25 år, viet til Emma Eline Bremer af Urup på 24 år. Forlover er Claus H. Jessien fra Hvolgaard i Langskov. H.W. Bremer er også forlover, og brylluppet står i året 1855.

Iflg. kirkebogen i 1890 dør Elisabet Emma Bremer den 27. okt., 57 år gammel, Hun var hustru til L.V. Sieck. Iflg. folketællingen samme år i 1890 er L.W.T. Sieck da gårdejer og 60 år gammel. Hans søn - Wilhelm Sieck er forvalter og 27 år gammel. På adressen har vi også husholdningselev Johanne K. Jensen samt selskabsdame Wilhelmine Frederikke Kerulf på 52 år. Desuden er der 3 piger, 5 karle og 2 mejersker, idet der fortsat var mejeri på Rosenlund.

Der er et familiegravsted med jernplade på Hvirring Kirkegård syd for kirken over familien H.W. Bremer. Nord for kirken findes også et familiegravsted over Proprietær L.W.T. Sieck, der er født 27. okt. 1830 og død 19. maj1917. Hustruen Emma Sieck - født Bremer - levede fra 8. april 1832 til 27. okt. 1889. *Hvorfor mon der er 2 gravsteder på Hvirring Kirkegård over familien Bremer?*

I år 1900 købes Rosenlund af Hans Jørgen Sørensen fra Ennergård for 50.000 kr.
I 1941 overtages Rosenlund af sønnen Kaj Sørensen, som er den, som har overleveret dele af denne historie.
I 1960 får Hans Jørgen Sørensen en halvpart i Rosenlund.
I 1967 køber Hans Jørgen Sørensen Rosenlund. Han er gift med Lotte Boye, som kommer fra et mindre gods Thomasminde i Trige ved Århus.
I 1979 den 11. sept. dør Hans Jørgen Sørensen.
I 1980 overtager Lotte Boye Sørensen så Rosenlund efter sin mands død, og hun driver den selv, indtil hun i 2002 sælger den til Jørn Kristian Skov Jensen. Ejendommen består på det tidspunkt af hele 21 matrikelnumre.

Brudstykker af Kaj Sørensens fortællinger

Kaj er født 10. juni 1910 på Rosenlund. Han var landvæsenselev på Christiansminde ved Sejet i 1929, på Flemming Efterskole i vinteren 1925-26, på Uldum Højskole i vinteren 1929-30 og på Ladelund Landbrugsskole 5 måneder i vinteren 1931-32 og igen i fem måneder i sommeren 1933.
I den efterfølgende periode fungerede han som forvalter på sin fars ejendom Rosenlund fra1935 til 1941 og blev altså selv ejer af den i 1941.

I 1960 købte sønnen Hans Jørgen Sørensen en halvpart i Rosenlund.

I 1967 overtog han så også den anden halvpart. Forældrene købte i stedet Bjerres Mølle af sønnen Hans Jørgen, som havde købt denne gård i 1964. Marie og Kaj Sørensen fraflyttede Rosenlund i 1967 og bosatte sig på Bjerres Mølle.

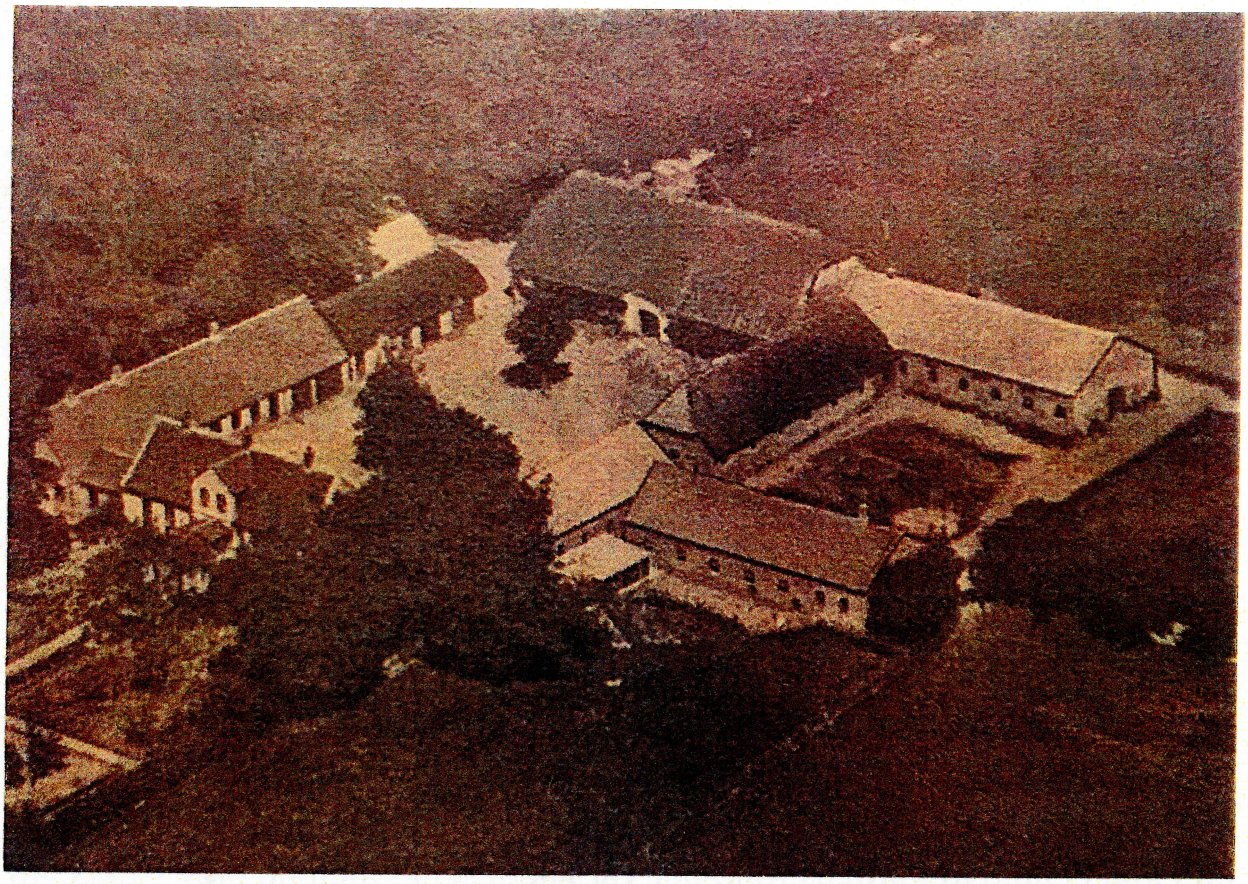

Rosenlund ca. 1920.

Den vestlige fløj på Rosenlund er antagelig opført som bolig for Ludvig Sieck og hans kone Emma, der i hvert fald i begyndelsen antageligt var forpagtere. En datter af familien Siecks - Fritce - blev gift med og senere også skilt fra en søn af familien Ammitzsbøll, Klaks Møllegaard.

Ved H.J. Sørensens overtagelse af Rosenlund i 1900 blev forpagterboligen, som den dengang blev benævnt, lavet om til folkeværelser m.m. I 1935 blev den igen lavet om til beboelse for Marie og Kaj Sørensen. Før 1900 var der folkeværelser i det sydøstlige hjørne af den gamle hestestald. I det nordvestlige hjørne af den gamle kostald var der også et værelse til en ugift fodermester. Det lå nord for hestestalden - altså mellem indkørslen fra Vrønding-siden og hjørnet af laden. Møddingen lå på det tidspunkt øst for før omtalte kostald, mens svinestalden lå øst for hestestalden med

gavlen øst vest og altså udenfor selve gårdspladsen. Denne svinestald blev nedrevet og nybygget på samme sted i 1914.

I 1912 blev der bygget en ny kostald, hvis vestlige gavl kom til at ligge op mod ladens østlige gavl, altså på en måde som en forlængelse af laden mod øst, og således også udenfor selve gårdpladsen. Den gamle kostald blev lavet om til kvier og kalve. Den 1. sept. 1966 lige før midnat nedbrændte begge kostalde totalt efter et lynnedslag. Lofterne over begge stalde var dagen før blevet fyldt med halm. Køerne var på det tidspunkt flyttet til en ny løsdriftsstald vest for gården, som var opført som selvbyggeri i 1961 af Hans Jørgen og Kaj Sørensen.

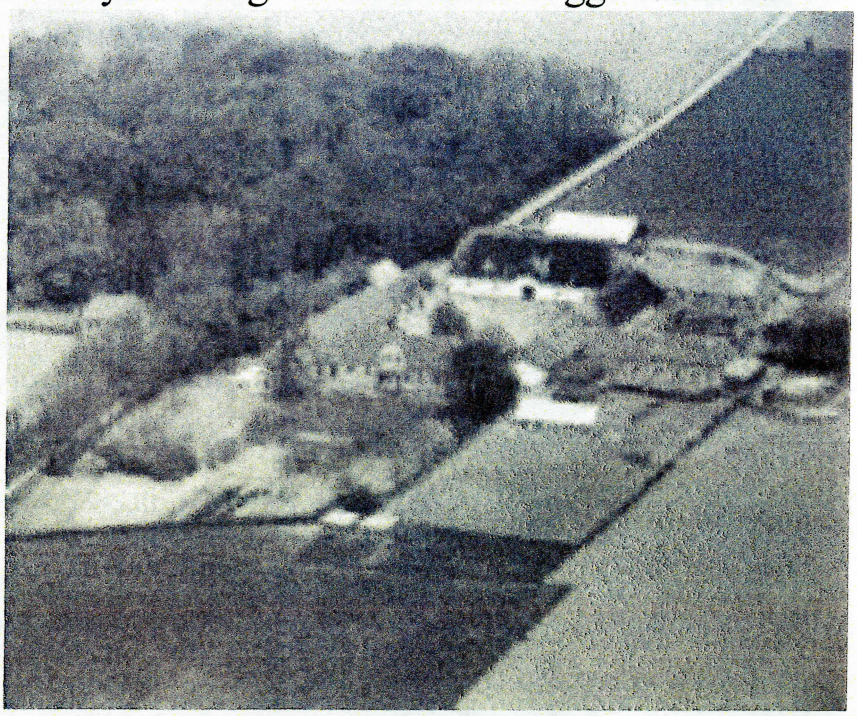

Luftfoto fra 1947:

Der var kun nogle mindre kalve på stald, som alle blev reddet ud i god behold af gårdens folk, der var gået i seng, men de blev vækket af braget ved selve lynnedslaget.

I forbindelse med opførelsen af den nye kostald i 1912 og dermed udvidelse af besætningens størrelse blev der antaget en gift fodermester og samtidig bygget en fodermesterbolig vest for gården. I 1914 blev fodermesterboligen udvidet med en tilbygning, idet fodermesteren selv skulle ansætte og aflønne en ugift medhjælper, som han også selv skulle give kost og logi.

Mursten til byggeriet i 1912 og 1914 kom med Tørring banen fra Bygholm Teglværk til Flemming Station, hvor murstenene af Rosenlunds folk blev læsset over på hestevogn og kørt videre til Rosenlund.

Horsens-Tørring jernbanen, som var blevet anlagt i slutningen af

1800- tallet, havde H.J. Sørensens store interesse og kærlighed. Han var bestyrelsesmedlem og formand i en årrække op til udvidelsen af banen i 1929. Herefter var der fra Rask Mølle 2 baner – en til Ejstrupholm, og en til Thyregod via Tørring. I den ny bestyrelse for det, der senere blev til Horsens Vestbaner, var han også bestyrelsesmedlem og næstformand.

Efter afståelsen af Rosenlund i 1941 købte H. J. Sørensen en villa i Flemming By og boede der til sin død den 20. maj 1946. Han blev begravet på Hvirring Kirkegård.

Kaj Sørensen fortæller videre om familien.

Marie Juul Andreasen blev født den 12.juli 1911 på Trebjerre Søndergaard.
Marie var på Flemming Efterskole 1925-26, på samme tid som Kaj. Hun var på Askov Højskole 1931-32 og blev leder af folkehusholdningen på Rosenlund fra 1935, og hun blev viet til Kaj Sørensen den 14. okt. 1935 i Hvirring Kirke. De fik en datter – Tove - og en søn - Hans Jørgen.

Kajs far Hans Jørgen Sørensen er født på Ennergård, den 17. marts 1874. Han blev landvæsenselev på Hornumkær ved Bråskov og var på Testrup Højskole. Senere blev han forvalter på Julianelyst ved Østbirk, og fra 1897 til 1900 aftjente han sin værnepligt ved Fæstningsartilleriet (noget med store kanoner).

Som en morsom historie fortalte H. J. Sørensen, at han straks efter indkaldelsen meldte sig, da der blev spurgt efter en cykelsmed blandt de nyindkaldte soldater. Han fik den tjeneste, så han reparerede cykler gennem en stor del af tjenestetiden. Cyklerne var på den tid et vigtigt militærkøretøj, og H. J. Sørensen var selv på et meget tidligt tidspunkt ejer af en cykel.

Ane Lene Sofie Jensen blev født 20. feb. 1878 på Laurasminde i Vrønding. Den 12. okt. 1900 blev hun viet til Hans Jørgen Sørensen, og de køber Rosenlund. I ægteskabet var der 3 sønner. Familien har tilknytning til mange af egnens store gårde.

Der findes flere oplysninger i Hvirring Sogns Lokalarkiv.
Skovby den 27. januar 2020 - Hans Madsen

Vores lokalarkiv "bor" på Rask Mølle Skole.
Vi har åbent 1. og 3. torsdag 19 – 21 samt 3. torsdag 15 – 17
Der er lukket i skolernes ferier.

Byvandring i Honum

Torsdag den 28. maj kl. 19.00 er der byvandring i Honum.
Vi har lavet aftale med et par af de lokale "drenge" fra Honum
-nemlig Asger Rasmussen og Thorkild Sommer.
Vi mødes v. transformatorstationen ud for Mai og Thorkild Sommers gård.
Parkering er mulig ved transformatoren og ved Mai og Thorkilds gård.
Kaffen får vi et eller andet sted i Honum efter rundgangen.

Kaffe og kage medbringer man selv.

Husk generalforsamlingen torsdag 20. februar 2020 klokken 19.00 efterfulgt af en kop kaffe.

Derefter vil Karl Christiansen fortælle om den historiske skat, der ligger i de mange luftfotografier, vi finder under "Danmark set fra luften".

Støt vores lokalhistoriske arbejde – bliv medlem!

Familiemedlemsskab: 75 kr./år – personmedlemsskab: 50 kr./år.

Brug indbetalingskortet!
Det er korttype 73 med konto nr. 84743038!
Gør I det, kan vi registrere jer som medlemmer.
Du kan også betale kontant ved generalforsamlingen.
Du kan også betale kontant til en af bestyrelsesmedlemmerne.

Hjælp os til at få flere medlemmer - vi kan bruge mange flere. I skal blot huske selv at betale, og så huske at give ideen videre til andre, I kender.

Vi bevarer lokale historiske arkivalier og et lokalt engagement i sognet.